

Het macro-economisch kader

November 2010

Inhoudstafel

1. Inleiding.....	2
2. Welke demografische en macro-economische modellen	3
3. Groeipotentieel van de werkgelegenheid en demografische evoluties	4
4. Welke macro-economische scenario's?	6
5. Scenario A.....	10
6. Scenario B.....	15
7. Scenario Bbis.....	20
8. Scenario C.....	25
Bijlage 1	30
Bijlage 2	31

1. Inleiding

De impact van de hervormingsvoorstellen voor de BFW op de toekomstige evolutie van de financiële middelen van de federale overheid en elk van de gefedereerde entiteiten kan enkel geëvalueerd worden in een gegeven macro-economische en demografische context die getuigt van een samenhang tussen het nationaal niveau en de regionale niveaus. Die noodzaak vloeit voort uit verscheidene elementen:

- Bepaalde parameters van de huidige BFW zijn expliciete nationale macro-economische en demografische variabelen (BBP, inflatie, bevolking in bepaalde leeftijdscategorieën) en regionale variabelen (schoolbevolking). Verschillende van die parameters blijven een rol spelen in de meeste hervormingsvoorstellen, hetzij omdat daarin het luik «BTW-dotatie» behouden wordt, hetzij omdat een deel van de huidige BFW gekoppeld wordt aan een deel fiscale autonomie. Bovendien zijn andere parameters van de huidige BFW (PB-ontvangsten per gewest), alsook de opbrengst van regionale belastingen zoals beoogd in bepaalde hervormingsvoorstellen, nauw verbonden met de regionale macro-economische contexten. De meeste van die variabelen kunnen echter niet los van elkaar worden gezien.
- De impact van de hervormingsvoorstellen zou uitgedrukt moeten worden in % van het bbp (of bbp's), de enige maateenheid waarin het belang ervan naar waarde kan worden geschat voor een verafgelegen toekomst als het jaar 2030; deze tijdshorizon is in de voorliggende studie gekozen om de langetermijndynamiek van de getoetste hervormingsvoorstellen te ramen.
- Indien de oefening in een later stadium wordt uitgebreid tot de impact van het geheel van de hervormingsvoorstellen (BFW, overdracht van bevoegdheden en beleidsmaatregelen voor begrotingsconsolidatie) op de financiële vooruitzichten – begrotingssaldo, primair saldo, rentelasten, schuld – van de verschillende beleidsniveaus (federale overheid, sociale zekerheid, gefedereerde entiteiten, lagere overheden) en van elk van de gefedereerde entiteiten, zou het macro-economische scenario een essentieel bepalend element vormen voor de resultaten; daartoe moet het scenario voldoende volledig zijn en voldoende samenhang vertonen tussen het nationaal niveau en de regionale niveaus.

2. Welke demografische en macro-economische modellen

Voor de selectie van modellen die gebruikt werden voor de demografische en macro-economische scenario's, werden volgende criteria in aanmerking genomen:

- De samenhang tussen de verschillende variabelen (tussen demografische en macro-economische variabelen, tussen de macro-economische variabelen onderling, tussen nationale en regionale variabelen);
- De mogelijkheid om langetermijnsimulaties te verwezenlijken (tijdshorizon 2030), gezien de bekommernis om de impact van de hervormingen op lange termijn te vatten;
- De onmiddellijke beschikbaarheid en de geloofwaardigheid van de modellen; gezien het tijdsbestek kunnen enkel bestaande instrumenten worden aangewend;
- De mogelijkheid om snel verschillende scenario's te kunnen simuleren;

Door die uiterst beperkende voorwaarden werd het gebruik van de volgende modellen zo goed als verplicht:

- Het nationaal macro-economisch middellangetermijnmodel HERMES1, ontwikkeld en regelmatig gebruikt door het FPB;
- Het regionaal macro-economisch middellangetermijnmodel HERMREG2, ontwikkeld en gebruikt door een consortium dat bestaat uit het FPB, het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse – l'Institut Bruxellois de Statistiques et d'Analyse (BISA-IBSA), l'Institut Wallon de l'Evaluation, de la Prospective et de la Statistique (IWEPS) en de Studiedienst van de Vlaamse Regering (SVR). Dit model maakt het mogelijk regionale macro-economische scenario's te simuleren die coherent zijn met de nationale macro-economische scenario's verwezenlijkt met behulp van het HERMES-model;
- Het (nationaal) modellensysteem MALTESE3, ontwikkeld en beheerd door het FPB en vooral gebruikt door het Studiecomité voor de Vergrijzing (SCvV) van de Hoge Raad voor Financiën (HRF) om de budgettaire gevolgen van de vergrijzing te analyseren. Dankzij dat systeem kunnen macro-economische en budgettaire langetermijnscenario's worden opgesteld, rekening houdend met gegeven bevolkingsvooruitzichten. Die scenario's kunnen afgestemd worden op de scenario's van het HERMES-model voor de middellange termijn. Dat modellensysteem bevat een demografisch model, waarvan de ontwikkeling, het beheer en het gebruik het resultaat zijn van een nauwe samenwerking tussen het FPB en de Algemene Directie Statistiek en Economische informatie (ADSEI) - Direction générale Statistique et Information économique (DGSIE).

¹ BOSSIER, F., et a., *Une nouvelle version du modèle HERMES*, Bruxelles, 2004.

² BASSILIERE, D., BOSSIER, F., CARUSO, F., HENDRICKX, K., HOORELBEKE, D., LOHEST, O., *Elaboration d'un modèle de projections régionales : Une première application du modèle HERMREG aux perspectives économiques nationales 2007-2012*, Bruxelles, 2010 - *Uitwerking van een regionaal projectiemodel : Een eerste toepassing van het HERMREG model op de nationale economische vooruitzichten 2007-2012* Brussel, 2010.

³ Cf. bijvoorbeeld : FASQUELLE, N., LOPEZ-NOVELLA, M., WEEMAES, S., "Conséquences budgétaires et sociales du vieillissement: des perspectives de long terme" in CIFOP, *Les finances publiques: défis à moyen et long termes*, 16ème Congrès des Economistes belges de Langue française (Mons, Février 2005), pp 203-236.

3. Groeipotentieel van de werkgelegenheid en demografische evoluties

Elk langetermijnsce­nario voor de economische groei houdt noodzakelijkerwijs rekening met het groeipotentieel van de werkgelegenheid. Op het niveau van een gegeven economische ruimte, hangt dat groeipotentieel enerzijds af van de evolutie van het arbeidsaanbod, dus van de evolutie van de bevolking op arbeidsleeftijd en van de activiteitsgraden, en anderzijds van het reductie­potentieel van de werkloosheidsgraad.

De binnenlandse werkgelegenheid van een gewest kan ook aangezwengeld worden door het arbeidsaanbod van de naburige gewesten – via pendel – en op die manier bijdragen tot de toename van de werkende beroepsbevolking in die naburige gewesten.

De projectie van de bevolking op arbeidsleeftijd is dus een zeer belangrijk element in de langetermijnsce­nario's voor de economische groei ; alle macro-economische sce­nario's die in deze studie zijn opgenomen, zijn omkaderd (op één element van actualisering van de uitgangspunten na) door de Bevolkingsvooruitzichten die in 2008 door het FPB en de ADSEI werden opgesteld⁴.

Die bevolkingsvooruitzichten tonen spectaculaire contrasten tussen de Belgische gewesten onderling: over de periode 2010-2030, zou de bevolking op arbeidsleeftijd beduidend meer stijgen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in Wallonië (respectievelijk met 89 000 en 83 000 personen), terwijl ze in Vlaanderen zou afnemen (met 43 000 personen – cf. tabel 1). De potentiële verschillen in economische groei tussen gewesten verbonden met die ene factor zijn dus aanzienlijk.

⁴ BFP, DGSIE, *Perspectives de population 2007-2060*, Bruxelles, mai 2008 – FPB, ADSEI, *Bevolkingsvooruitzichten 2007-2060*, Brussel, mei 2008.

Tabel 1 Demografische evoluties

	2010	2020	2030	10-20	21-30	10-30
	Duizendtallen			Gemiddelde jaarlijkse groeivoeten		
Totale bevolking¹						
Rijk	10856	11573	11999	0.6	0.4	0.5
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	1083	1207	1258	1.1	0.4	0.8
Vlaams Gewest	6257	6604	6793	0.5	0.3	0.4
Waals Gewest	3516	3761	3948	0.7	0.5	0.6
Bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar)²						
Rijk	7153	7346	7282	0.3	-0.1	0.1
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	724	797	812	1.0	0.2	0.6
Vlaams Gewest	4110	4161	4067	0.1	-0.2	0.0
Waals Gewest	2319	2388	2402	0.3	0.1	0.2

Bron: FPB, ADSEI, *Bevolkingsvooruitzichten 2007-2060*, Brussel, mei 2008 –BFP, DGSIE, *Perspectives de population 2007-2060*, Bruxelles, mai 2008; gegevens totale bevolking 2008 geactualiseerd door ADSEI-DGSIE; databank beroepsbevolking geactualiseerd en geraamd door het FPB ; eigen berekeningen.

De situatie in de drie gewesten verschilt ook op het vlak van de huidige waargenomen werkloosheidsgraden.

Er bestaan verschillende statistische concepten om de werkloosheid te meten. Hoewel het (restrictief) concept van de Europese «labour force survey» geschikt is voor internationale vergelijkingen en voor het meten van het werkelijk actieve arbeidsaanbod, zijn de (ruime) concepten die gebaseerd zijn op de administratieve statistieken (zoals de FPB-definitie) geschikt om de bijdrage van de werkloosheid tot het potentieel arbeidsaanbod op lange termijn te ramen, zonder afbreuk te doen aan het begrip structurele werkloosheid. Met de voor 2010 geraamde werkloosheidsgraden (definitie FPB) van 21,9% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 17,5% in Wallonië en 8,5% in Vlaanderen, is de potentiële bijdrage van de daling van de werkloosheid tot de groei van de werkgelegenheid op lange termijn ruimschoots hoger in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in Wallonië dan in Vlaanderen.

4. Welke macro-economische scenario's?

Er werden verschillende macro-economische scenario's uitgewerkt om de sensibiteit te van de impact van de beoogde hervormingen ten aanzien van het macro-economisch klimaat te testen. De oefening heeft als doel een waaier van mogelijkheden uit te klaren met behulp van een beperkt aantal voorzichtige maar onderling sterk verschillende scenario's die de macro-economische samenhang eerbiedigen.

De meest recent gepubliceerde nationale en regionale macro-economische scenario's dateren van mei, juni en juli 2010⁵. Ze worden gedetailleerd toegelicht in de betrokken publicaties.

Die scenario's worden omkaderd door de hierboven aangehaalde Bevolkingsvooruitzichten; de uitgangspunten van die vooruitzichten werden geactualiseerd aan de hand van de laatst beschikbare gegevens.

Er wordt een totale samenhang gewaarborgd tussen de basisprojecties van de nationale 'economische vooruitzichten' 2010-2015, die van de regionale vooruitzichten 2009-2015 en het luik 2010-2015 van de macro-economische vooruitzichten die aan de basis liggen van het SCvV-rapport 2010.

Die economische vooruitzichten als voorspellingen interpreteren zou foutief zijn, in hoofdzaak om twee redenen. Ten eerste, er heerst grote onzekerheid vooral in de huidige context van het einde van de crisis en van een zwak internationaal herstel, en gelet op de moeilijk meetbare impact van de maatregelen voor begrotingsconsolidatie die werden doorgevoerd in verschillende landen waarvan de economische activiteit een invloed heeft op de groei van de Belgische economie. Ten tweede, die vooruitzichten zijn opgesteld bij ongewijzigd beleid: ze anticiperen dus niet op de maatregelen die de verschillende beleidsniveaus in de toekomst zeker nog zullen doorvoeren, met name om de aangekondigde doelstelling van een begrotingsevenwicht in 2015 te behalen.

Het scenario A in dit rapport beantwoordt aan de voornoemde basisprojecties, maar aangepast op de volgende punten:

- Gebruik van een meer actuele versie van de « nationale economische vooruitzichten», die werd gerealiseerd voor de Belgische regering in het kader van de « draft National Reform Programme » van België van november 2010, en die daardoor betrekking heeft op een langere periode (2010-2020). Die nationale macro-economische omkadering wordt verlengd tot de periode 2020-2030 met behulp van de basisprojectie uit het SCvV-rapport voor de

⁵ BFP, *Perspectives économiques 2010-2015*, Bruxelles, 2010 – FPB, *Economische vooruitzichten 2010-2015*, Brussel, 2010
BFP, IBSA, IWEPS, SVR, *Perspectives économiques régionales 2009-2015*, Bruxelles, juillet 2010 – FPB, BISA, IWEPS, SVR, *Regionale economische vooruitzichten 2009-2015*, Brussel, juli 2010.
CSF, CEV, *Rapport annuel*, Bruxelles, juin 2010 – HRF, SCvV, *Jaarlijks verslag*, Brussel, juni 2010.

voornaamste macro-economische variabelen op een geaggregeerd niveau (economische groei, arbeidsmarkt, gezinsinkomens, ...).

- Aanpassing en verlenging tot 2030 van de 'regionale vooruitzichten 2009-2015', op basis van de correlaties uit het HERMREG-model. Die aanpassing leidt tot een verlenging van alle variabelen van het model over de periode 2016-2020; over de periode 2021-2030, was enkel een verlenging van de voornaamste macro-economische variabelen op een geaggregeerd niveau mogelijk (economische groei, arbeidsmarkt, gezinsinkomens, ...), zoals voor de nationale vooruitzichten.

De verlenging van de « regionale economische vooruitzichten 2009-2015 » tot 2030 vormt een moeilijke operatie om twee redenen.

Allereerst zijn de perspectieven tot 2015 tot stand gekomen door een regionale desaggregatie van de nationale 'economische vooruitzichten' 2010-2015 die de waargenomen verbanden tussen nationale en regionale economische – en sectorale – evoluties eerbiedigt; hoewel de stabiliteit van die verbanden over een periode van enkele jaren zeer waarschijnlijk is, hangt hun voortbestaan op lange termijn veeleer af van de werkhypothese dan van het volgen van de basismethodologie, zelfs indien die hypothese de empirische grondslagen van het model volgt.

Ten tweede leveren dergelijke projecties relatief weinig gedifferentieerde groeivoeten voor de economieën van de drie Gewesten – hoewel die van Vlaanderen lichtjes hoger is -, wat overigens in grote lijnen bevestigd wordt door de waarnemingen van de afgelopen jaren: in scenario A wordt het hoger groeipotentieel van de binnenlandse werkgelegenheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Wallonië dan in Vlaanderen dus niet teruggevonden in de projectie. Gezien de huidige verschillen in werkloosheidsgraad tussen de Gewesten en de gekozen regionale bevolkingsvooruitzichten, zou het arbeidsaanbod echter de werkgelegenheidsgroei sneller afremmen in Vlaanderen dan in de twee andere Gewesten. Concreet zou de geraamde werkloosheidsgraad voor Vlaanderen in 2020 zodanig laag zijn (6,2%⁶ van de beroepsbevolking) dat hij als niet verder samendrukbaar beschouwd wordt. De instandhouding van het voornoemde kleine verschil in economische groei tussen de drie gewesten is dus maar mogelijk op voorwaarde dat men voor Vlaanderen, in een context van een gespannen arbeidsmarkt, uitgaat van een daling van het saldo van de pendelarbeid⁷ en een toename van de activiteitsgraad die de beroepsbevolking stabiliseert over de periode 2020-2030.

Scenario B van het huidige rapport werd uitgewerkt in de veronderstelling dat de verschillen tussen de groeipotentieën van de werkgelegenheid van de drie gewesten wel zouden leiden tot verschillen in de effectieve groei van de werkgelegenheid. In tegenstelling tot scenario A, dat zeer conservatief lijkt wat betreft de evolutie van de interregionale verschillen in economische groeivoeten, gaat scenario B vanaf 2016 uit van een economische groei van de werkgelegenheid in het Waals en het Brussels Gewest die groter is dan in Vlaanderen. Aangezien dat scenario

⁶ FPB-concept; ruim concept van werkloosheid, gebaseerd op administratieve statistieken; cf. bijlage 1.

⁷ Verschil tussen het aantal uitgaande pendelaars en het aantal inkomende pendelaars.

zowel op middellange als op lange termijn aansluit op de nationale economische vooruitzichten die identiek zijn aan die van scenario A, zal de economische groei in Vlaanderen zwakker zijn in scenario B dan in scenario A.

Op basis van de eerste twee scenario's werden twee andere scenario's uitgewerkt.

Scenario Bbis combineert de in scenario A geraamde economische groei voor Vlaanderen met die van de twee andere gewesten zoals geraamd in scenario B. Met andere woorden, de sterkere groei van die laatste twee gewesten veronderstelt niet dat de Vlaamse economische groei minder dynamisch is dan in scenario A: de toename van de economische groei in het Brussels en het Waals Gewest uit zich, in scenario Bbis, in een sterkere nationale groei dan in scenario's A en B.

Ten slotte wordt een scenario van tragere economische groei vanaf 2016 in aanmerking genomen, zowel op nationaal als op regionaal niveau (scenario C).

In de vier bovengenoemde scenario's zou de jaarlijkse groei van de arbeidsproductiviteit per uur op nationaal niveau schommelen tussen 1% en 1,5% per jaar tussen 2010 en 2020. Op korte termijn (2010-2012) zou de groei van de productiviteit per hoofd in de grootteorde van 1,6% per jaar liggen, als gevolg van het herstel van de arbeidsduur in een context van crisisherstel. Vanaf 2020 gaat men uit van een stijging van de productiviteit per hoofd van 1,5% per jaar, zoals in de basisprojectie die gebruikt werd in het rapport van de SCvV. Het kleine verschil in productiviteitsgroei tussen Vlaanderen en de twee andere gewesten zou aanhouden over de hele projectieperiode. Bij afwezigheid van de impact van de verschillende scenario's op het tempo van de technische vooruitgang en op de relatieve prijzen van de productiefactoren, zouden de productiviteitswinsten op een zeer gelijkaardige manier evolueren in de verschillende scenario's.

De nationale en regionale economische groeivoeten in de vier scenario's worden samengevat in tabel 2.

Tabel 2 4 scenario's van economische groei

	Gemiddelde jaarlijkse economische groeivoet				
	2010-2015	2016-2030			
		A	B	Bbis	C
Rijk	2.1	1.8	1.8	1.9	1.5
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	2.0	1.7	2.0	2.0	1.4
Vlaams Gewest	2.2	1.8	1.6	1.8	1.5
Waals Gewest	2.0	1.7	2.0	2.0	1.4

Alle scenario's zijn tot stand gekomen bij ongewijzigd beleid, net als de economische vooruitzichten waarop ze zijn gebaseerd. Sterker nog, en in dezelfde gedachtegang, worden de gesimuleerde hervormingsvoorstellen geacht geen effect te hebben op die economische vooruitzichten, aangezien die laatste geen rekening houden met mogelijke maatregelen die de gewesten zouden nemen in het kader van hun nieuwe bevoegdheden.

De uitdaging van de begrotingsconsolidatie tegen 2015 blijft uiteraard bestaan in de verschillende scenario's; bij ongewijzigd beleid zou het tekort van de gezamenlijke overheid schommelen tussen 4% en 5% van het bbp tussen 2010 en 2015 (cf. tabel 3).

Tabel 3 : Financieringssaldo van de overheid en haar deelsectoren (in procenten bbp)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Entiteit I							
Federale overheid	-4,2	-3,2	-3,4	-2,4	-2,5	-2,9	-2,9
Sociale zekerheid	-0,8	-0,5	-0,3	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1
Entiteit II							
Gemeenschappen en gewesten	-0,8	-0,7	-0,3	-0,3	-0,2	-0,0	0,1
Lokale overheid	-0,2	-0,4	-0,7	-0,7	-0,5	-0,4	-0,4
Gezamenlijke overheid	-6,0	-4,8	-4,6	-4,5	-4,3	-4,4	-4,4

Bron: FPB, Medium-term outlook 2009-2015, end-October update prepared for the Draft National Reform Programme of Belgium (NRP).

5. Scenario A

De gemiddelde jaarlijkse economische groeivoet op nationaal niveau in scenario A bedraagt 2,1% over de periode 2010-2015, 2,0% over de periode 2016-2020 en 1,7% over de periode 2021-2030; op regionaal niveau, in verhouding tot het nationaal gemiddelde, zouden de groeivoeten gemiddeld 0,1% hoger zijn in Vlaanderen en 0,1% lager in zowel Brussel als Wallonië. De groeivertraging tegen 2030 zou voornamelijk verklaard worden door de impact van de demografische evoluties op het arbeidsaanbod op nationaal niveau, die de gemiddelde jaargroei van de werkgelegenheid op nationaal niveau zou doen dalen van 0,7% over de periode 2010-2020 tot 0,2% over de periode 2021-2030. De groeicijfers van de binnenlandse werkgelegenheid van de drie gewesten zouden in dit scenario zeer nauw aansluiten bij de nationale groei.

De werkloosheidsgraden van de drie gewesten zouden echter zeer sterk uiteenlopen. Op nationaal niveau zou de werkloosheidsgraad⁸ overgaan van 12,7% van de beroepsbevolking in 2010 tot 10,8% in 2020 en 8,4% in 2030, wat overeenstemt met de basisprojectie van de SCvV (cf. bijlage 2). Terzelfder tijd zou, tegen 2020, de werkloosheidsgraad in Vlaanderen dalen met meer dan 2 procentpunt in 10 jaar (van 8,5% in 2010 tot 6,2% in 2020), terwijl de afname van de werkloosheidsgraad duidelijk bescheidener is in Wallonië (van 17,5% in 2010 tot 17% in 2020) en opmerkelijk sterker in Brussel (van 21,9% in 2010 tot 17,3% in 2020). Dat verschijnsel wordt verklaard door enerzijds de dynamiek van het arbeidsaanbod die tussen 2010 en 2020 opvallend zwakker is in Vlaanderen dan in de twee andere gewesten, en anderzijds een daarmee verbonden afname van het saldo van de Vlaamse pendelarbeid, waardoor de werkloosheidsdaling in Vlaanderen vertraagt en in Brussel versnelt.

Aangezien de werkloosheidsgraad in Vlaanderen in 2020 verondersteld wordt niet verder te kunnen dalen, zou die stabiel blijven tussen 2020 en 2030. Die hypothese stemt overeen met de geraamde werkgelegenheidsgroei in Vlaanderen, rekening houdend met de stabilisering van het arbeidsaanbod en een aanhoudende daling van het saldo van de Vlaamse pendelarbeid. De werkloosheidsgraden van Brussel en Wallonië zouden in dezelfde periode een aanzienlijke daling (van meer dan 5 procentpunt) optekenen, maar steeds boven de 11% blijven.

De groei van de werkgelegenheidsgraad zou tussen 2010 en 2030 in de grootteorde van 5 procentpunt liggen, zowel op nationaal niveau als in elk van de drie gewesten.

⁸ FPB-concept; ruim concept van werkloosheid, gebaseerd op administratieve statistieken; cf. bijlage 1.

Tabel 4 Voornaamste resultaten⁹ (scenario A)

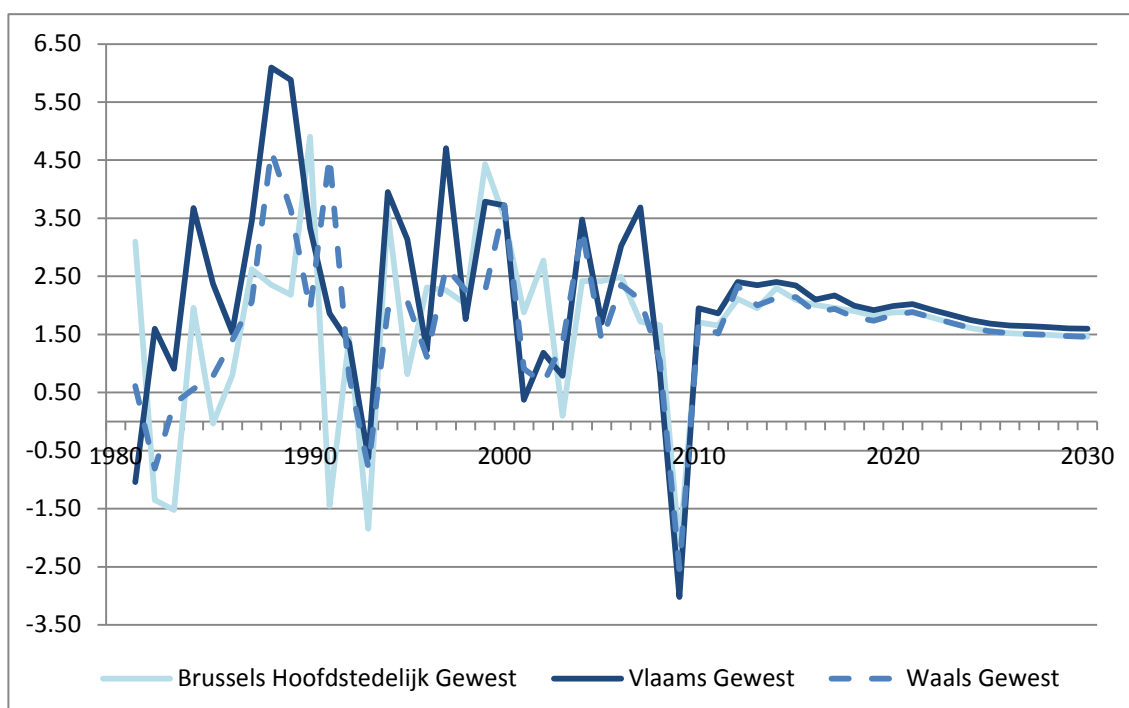
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010- 2015	2016- 2020	2021- 2030	2030
							gemiddel de	gemiddel de	gemiddel de	
BELGIE										
Bbp-volume	1,8	1,7	2,3	2,2	2,3	2,3	2,1	2,0	1,7	
Reële productiviteit per hoofd	1,6	1,6	1,7	1,0	1,1	1,2	1,4	1,3	1,5	
Binnenlandse werkgelegenheid	0,2	0,1	0,6	1,2	1,2	1,1	0,7	0,7	0,2	
Binnenlandse werkgelegenheid + Saldo grensarbeid	0,2	0,1	0,6	1,2	1,2	1,1	0,7	0,6	0,2	
Beroepsbevolking	0,4	0,6	0,9	0,9	0,7	0,6	0,7	0,3	-0,1	
Werkgelegenheidsgraad (% bevolking 15-64 jaar)	63,4	63,1	63,3	63,9	64,4	64,9	63,8	65,9	67,2	68,1
Werkloosheidsgraad, FPB-concept	12,7	13,1	13,3	13,1	12,7	12,3	12,9	11,4	9,6	8,4
Reële loonkosten per hoofd	-1,2	0,8	1,1	1,2	1,3	1,3	0,8	1,3	1,5	
Nationale index consumptieprijzen	2,1	2,1	1,9	2,0	2,1	2,2	2,1	2,2	2,0	
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST										
Bbp-volume	1,7	1,7	2,1	2,0	2,3	2,1	2,0	1,9	1,6	
Reële productiviteit per hoofd	1,5	1,7	1,6	0,5	0,9	0,9	1,2	1,2	1,4	
Binnenlandse werkgelegenheid	0,2	-0,1	0,5	1,4	1,4	1,2	0,8	0,8	0,2	
Saldo grensarbeid	-296,8	-291,1	-289,6	-289,9	-289,8	-289,7	-291,1	-290,6	-284,6	-276,8
Werkende beroepsbevolking	0,6	1,3	1,2	2,2	2,2	1,9	1,6	1,1	0,5	
Beroepsbevolking	1,8	0,9	1,1	1,1	1,0	0,9	1,1	0,7	-0,1	
Werkgelegenheidsgraad (% bevolking 15-64 jaar)	56,9	57,0	57,0	57,7	58,4	58,9	57,6	59,5	60,3	61,8
Werkloosheidsgraad, FPB-concept	21,9	21,6	21,5	20,6	19,7	18,9	20,7	17,9	14,6	11,7
Reële loonkosten per hoofd	-1,1	0,6	1,0	1,1	1,4	1,4	0,7	1,2	1,4	
VLAAMS GEWEST										
Bbp-volume	1,9	1,9	2,4	2,4	2,4	2,3	2,2	2,0	1,7	
Reële productiviteit per hoofd	1,7	1,7	1,8	1,1	1,2	1,2	1,5	1,4	1,6	
Binnenlandse werkgelegenheid	0,3	0,2	0,6	1,2	1,2	1,1	0,8	0,7	0,2	
Saldo grensarbeid	175,1	172,2	170,4	169,0	167,1	164,5	169,7	159,7	132,0	105,8
Werkende beroepsbevolking	0,3	0,0	0,5	1,1	1,0	0,9	0,6	0,6	0,0	
Beroepsbevolking	0,4	0,4	0,8	0,7	0,6	0,5	0,6	0,2	0,0	
Werkgelegenheidsgraad (% bevolking 15-64 jaar)	67,7	67,5	67,7	68,3	68,9	69,4	68,2	70,6	72,0	72,9
Werkloosheidsgraad, FPB-concept	8,5	8,9	9,2	8,8	8,5	8,0	8,6	7,0	6,2	6,2
Reële loonkosten per hoofd	-1,2	0,8	1,1	1,3	1,3	1,4	0,8	1,4	1,6	
WAALS GEWEST										
Bbp-volume	1,7	1,5	2,3	2,0	2,1	2,1	2,0	1,8	1,6	
Reële productiviteit per hoofd	1,5	1,4	1,5	1,0	1,0	1,1	1,3	1,2	1,4	
Binnenlandse werkgelegenheid	0,2	0,1	0,8	1,0	1,1	1,0	0,7	0,6	0,2	
Saldo grensarbeid	121,7	118,9	119,2	120,9	122,7	125,1	121,4	130,9	152,7	171,0
Werkende beroepsbevolking	0,0	-0,1	0,7	1,0	1,1	1,1	0,6	0,7	0,4	
Beroepsbevolking	0,0	0,7	1,1	1,1	0,9	0,7	0,7	0,4	-0,3	
Werkgelegenheidsgraad (% bevolking 15-64 jaar)	57,7	57,4	57,6	58,0	58,5	59,0	58,0	59,7	61,1	62,2
Werkloosheidsgraad, FPB-concept	17,5	18,2	18,5	18,5	18,3	18,0	18,2	17,4	14,3	11,4
Reële loonkosten per hoofd	-1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2	0,8	1,3	1,4	

Bron:

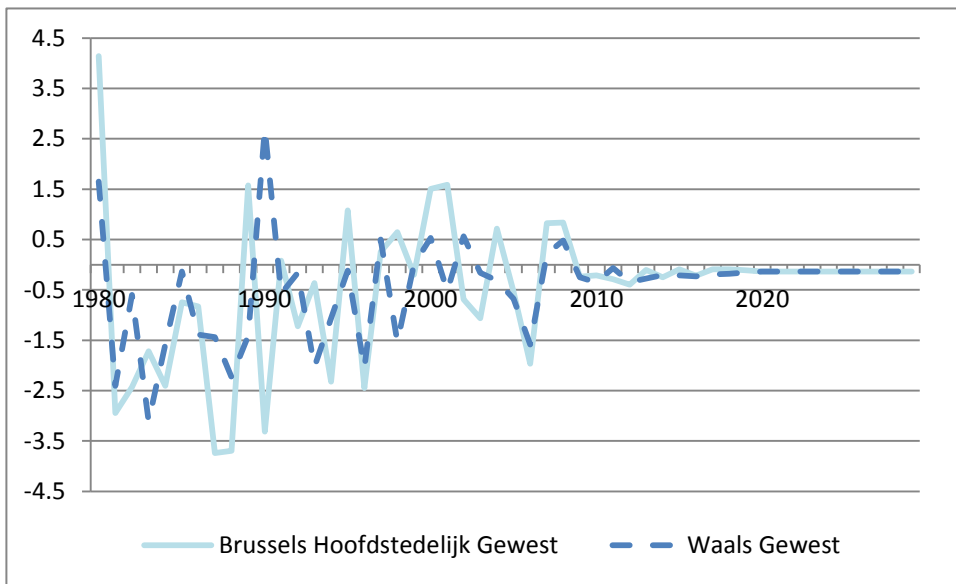
⁹ Jaarlijkse of gemiddelde jaarlijkse groeivoeten in %, tenzij anders vermeld.

- FPB, BISA, IWEPS, SVR, *Regionale economische vooruitzichten 2009-2015*, Brussel, juli 2010 – BFP, IBSA, IWEPS, SVR, *Perspectives économiques régionales 2009-2015*, Bruxelles, juillet 2010 (bijgewerkte versie onder de verantwoordelijkheid van het FPB).
- FPB, *Medium Term Outlook for the Belgian Economy 2010-2020*, gemaakt voor de «draft National Reform Programme» van België (bijgewerkte versie van het FPB, *Economische vooruitzichten 2010-2015 van mei 2010* en verlengd op basis van de *OECD Economic Outlook*, September 2010).
- Verlengingsscenario 2016-2030 van de «Regionale economische vooruitzichten 2010-2015» en de verlenging 2021-2030 van de «Medium term outlook for the Belgian Economy» onder de verantwoordelijkheid van het FPB

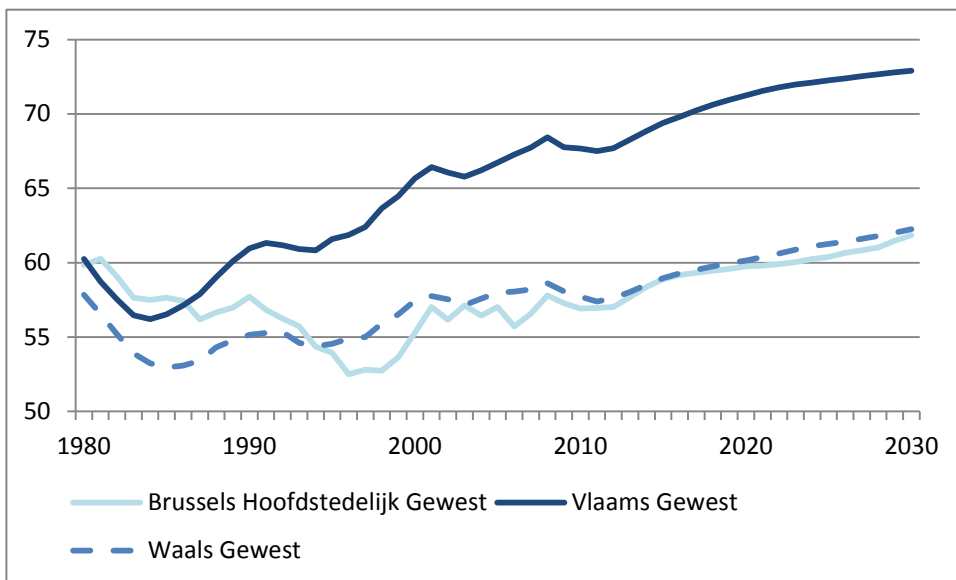
Figuur 1 bbb-groei (scenario A; in %)

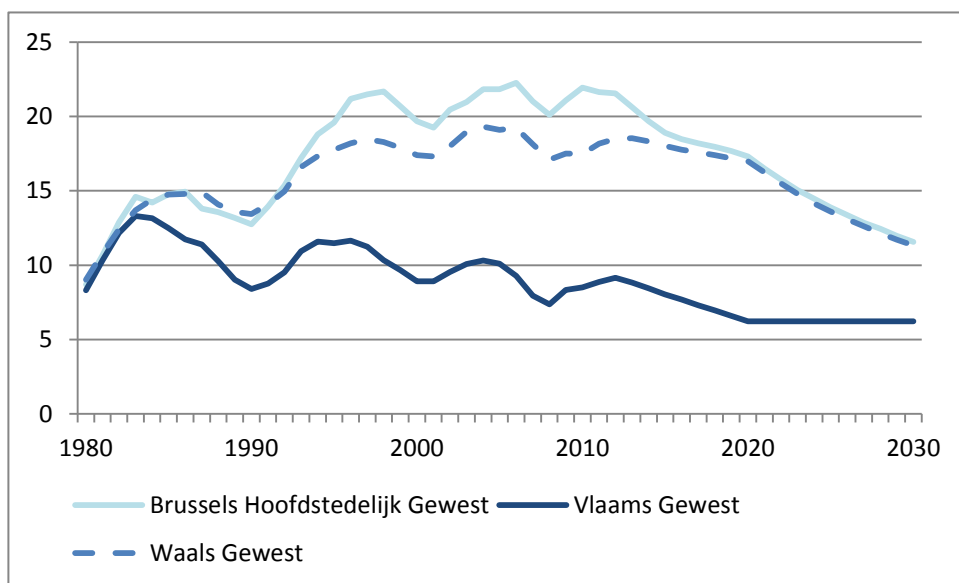
Figuur 2 Groeiverschillen ten opzichte van Vlaanderen (scenario A; in procentpunt)

Figuur 3 Werkgelegenheidsgraad (scenario A)

Figuur 4 Werkloosheidsgraad (scenario A)

Scenario B

Scenario B, dat op middellange termijn aansluit bij de nationale economische vooruitzichten die ook gebruikt werden voor projectie A, werd opgesteld in de veronderstelling van een omkering van het verschil in economische groeivoet tussen de gewesten vanaf 2016: de economische groei van Vlaanderen zou 0,3% lager uitkomen dan die van de twee andere gewesten. Van 2021 tot 2030 wordt de Vlaamse werkloosheidsgraad opnieuw verondersteld zich te stabiliseren op het niveau van 2020 (7,2% van de beroepsbevolking).

In dat scenario zou de economische groei in Vlaanderen terugvallen tot 1,8% tussen 2016 en 2020 en 1,5% tussen 2021 en 2030; de economische groei in Brussel en Wallonië zou 2,2% bedragen tussen 2016 en 2020 en 1,9% tussen 2021 en 2030. De verschillen in werkgelegenheidsgraad en werkloosheidsgraad tussen de gewesten zijn in 2030 kleiner dan in het basisscenario. Terwijl die verschillen in het basisscenario respectievelijk 11 en 5 procentpunten bereiken, worden ze in het convergentiescenario ruwweg met de helft verminderd: wat de werkgelegenheidsgraad betreft, dalen ze met 5 procentpunten voor Brussel en 6 procentpunten voor Wallonië; wat de werkloosheidsgraad betreft, gaat het om een afname met respectievelijk 2 en 3 procentpunten.

Tabel 5 Voornaamste resultaten¹⁰ (scenario B)

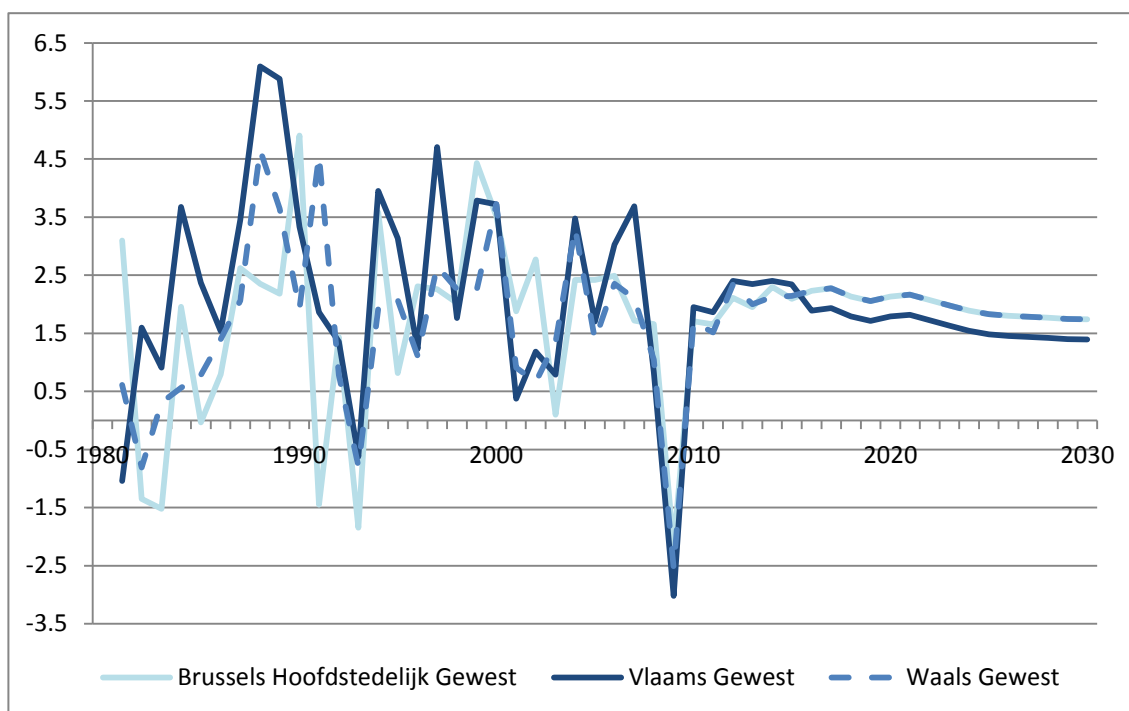
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010- 2015	2016- 2020	2021- 2030	2030
							Gemidde Ide	Gemidde Ide	Gemidde Ide	
BELGIE										
Bbp-volume	1,8	1,7	2,3	2,2	2,3	2,3	2,1	2,0	1,7	
Reële productiviteit per hoofd	1,6	1,6	1,7	1,0	1,1	1,2	1,4	1,3	1,5	
Binnenlandse werkgelegenheid	0,2	0,1	0,6	1,2	1,2	1,1	0,7	0,7	0,2	
Binnenlandse werkgelegenheid + Saldo grensarbeid	0,2	0,1	0,6	1,2	1,2	1,1	0,7	0,6	0,2	
Beroepsbevolking	0,4	0,6	0,9	0,9	0,7	0,6	0,7	0,3	-0,1	
Werkgelegenheidsgraad (% bevolking 15-64 jaar)	63,4	63,1	63,3	63,9	64,4	64,9	63,8	65,9	67,4	68,2
Werkloosheidsgraad, FPB-concept	12,7	13,1	13,3	13,1	12,7	12,3	12,9	11,4	9,3	8,4
Reële loonkosten per hoofd	-1,2	0,8	1,1	1,2	1,3	1,3	0,8	1,3	1,5	
Nationale index consumptieprijzen	2,1	2,1	1,9	2,0	2,1	2,2	2,1	2,2	2,0	
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST										
Bbp-volume	1,7	1,7	2,1	2,0	2,3	2,1	2,0	2,2	1,9	
Reële productiviteit per hoofd	1,5	1,7	1,6	0,5	0,9	0,9	1,2	1,2	1,4	
Binnenlandse werkgelegenheid	0,2	-0,1	0,5	1,4	1,4	1,2	0,8	1,0	0,4	
Saldo grensarbeid	-296,8	-291,1	-289,6	-289,9	-289,8	-289,7	-291,1	-290,6	-284,6	-276,8
Werkende beroepsbevolking	0,6	1,3	1,2	2,2	2,2	1,9	1,6	1,5	0,9	
Beroepsbevolking	1,8	0,9	1,1	1,1	1,0	0,9	1,1	0,7	0,2	
Werkgelegenheidsgraad (% bevolking 15-64 jaar)	56,9	57,0	57,0	57,7	58,4	58,9	57,6	60,1	63,2	65,6
Werkloosheidsgraad, FPB-concept	21,9	21,6	21,5	20,6	19,7	18,9	20,7	17,0	12,2	9,9
Reële loonkosten per hoofd	-1,1	0,6	1,0	1,1	1,4	1,4	0,7	1,2	1,4	
VLAAMS GEWEST										
Bbp-volume	1,9	1,9	2,4	2,4	2,4	2,3	2,2	1,8	1,5	
Reële productiviteit per hoofd	1,7	1,7	1,8	1,1	1,2	1,2	1,5	1,4	1,6	
Binnenlandse werkgelegenheid	0,3	0,2	0,6	1,2	1,2	1,1	0,8	0,4	0,0	
Saldo grensarbeid	175,1	172,2	170,4	169,0	167,1	164,5	169,7	159,7	132,0	105,8
Werkende beroepsbevolking	0,3	0,0	0,5	1,1	1,0	0,9	0,6	0,4	-0,2	
Beroepsbevolking	0,4	0,4	0,8	0,7	0,6	0,5	0,6	0,2	-0,2	
Werkgelegenheidsgraad (% bevolking 15-64 jaar)	67,7	67,5	67,7	68,3	68,9	69,4	68,2	70,1	70,8	70,7
Werkloosheidsgraad, FPB-concept	8,5	8,9	9,2	8,8	8,5	8,0	8,6	7,5	7,2	7,2
Reële loonkosten per hoofd	-1,2	0,8	1,1	1,3	1,3	1,4	0,8	1,4	1,6	
WAALS GEWEST										
Bbp-volume	1,7	1,5	2,3	2,0	2,1	2,1	2,0	2,2	1,9	
Reële productiviteit per hoofd	1,5	1,4	1,5	1,0	1,0	1,1	1,3	1,2	1,4	
Binnenlandse werkgelegenheid	0,2	0,1	0,8	1,0	1,1	1,0	0,7	0,9	0,4	
Saldo grensarbeid	121,7	118,9	119,2	120,9	122,7	125,1	121,4	130,9	152,7	171,0
Werkende beroepsbevolking	0,0	-0,1	0,7	1,0	1,1	1,1	0,6	0,9	0,6	
Beroepsbevolking	0,0	0,7	1,1	1,1	0,9	0,7	0,7	0,4	0,0	
Werkgelegenheidsgraad (% bevolking 15-64 jaar)	57,7	57,4	57,6	58,0	58,5	59,0	58,0	60,3	63,0	64,7
Werkloosheidsgraad, FPB-concept	17,5	18,2	18,5	18,5	18,3	18,0	18,2	16,7	12,2	10,0
Reële loonkosten per hoofd	-1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2	0,8	1,3	1,4	

¹⁰ Jaarlijkse of gemiddelde jaarlijkse groeivoeten in %, tenzij anders vermeld.

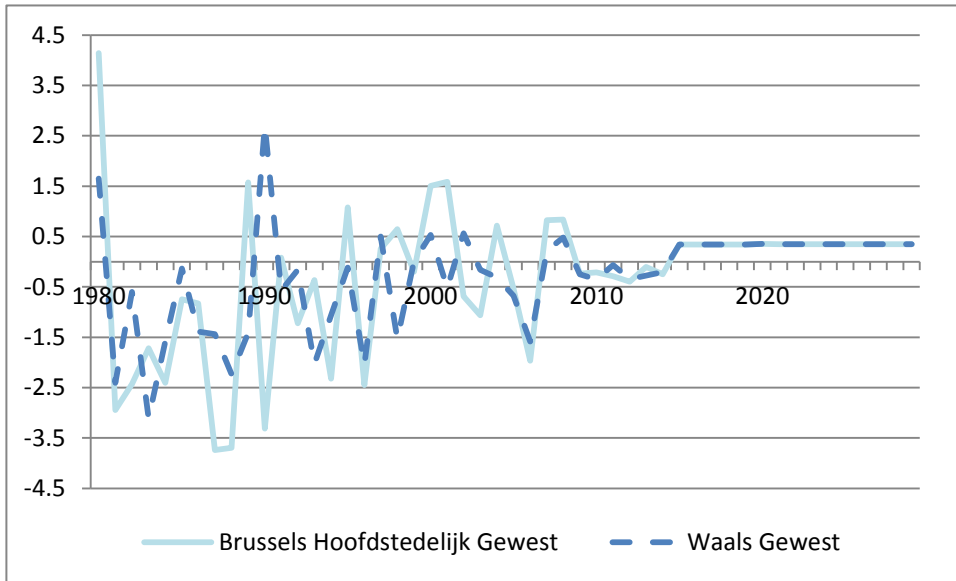
Bron:

- FPB, BISA, IWEPS, SVR, *Regionale economische vooruitzichten 2009-2015*, Brussel, juli 2010 – BFP, IBSA, IWEPS, SVR, *Perspectives économiques régionales 2009-2015*, Bruxelles, juillet 2010 (bijgewerkte versie onder de verantwoordelijkheid van het FPB).
- FPB, *Medium Term Outlook for the Belgian Economy 2010-2020*, gemaakt voor de «draft National Reform Programme» van België (bijgewerkte versie van het FPB, *Economische vooruitzichten 2010-2015 van mei 2010* en verlengd op basis van de OECD *Economic Outlook*, September 2010).
- Verlengingsscenario 2016-2030 van de «Regionale economische vooruitzichten 2010-2015» en de verlenging 2021-2030 van de «Medium term outlook for the Belgian Economy» onder de verantwoordelijkheid van het FPB

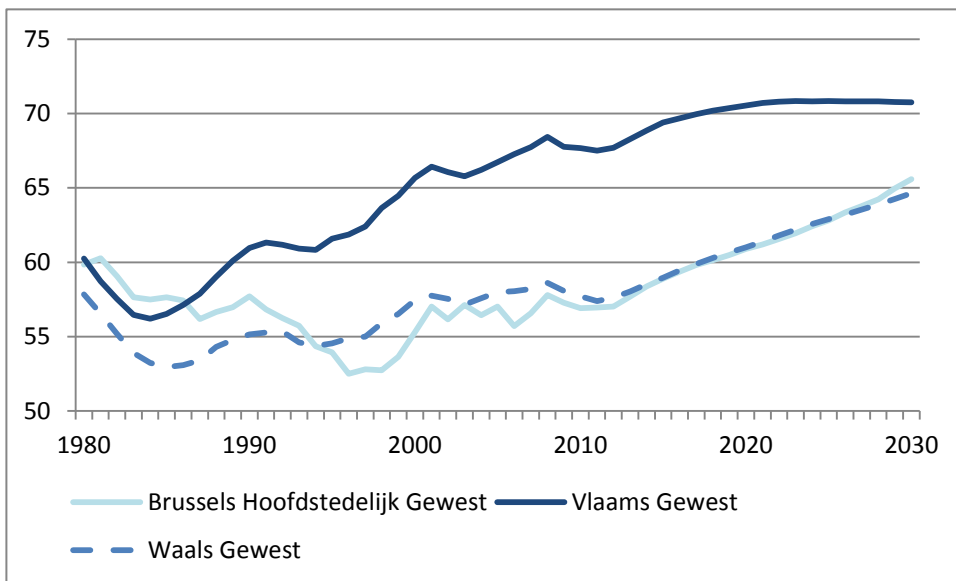
Figuur 5 **bbp-groei (scenario B; in %)**

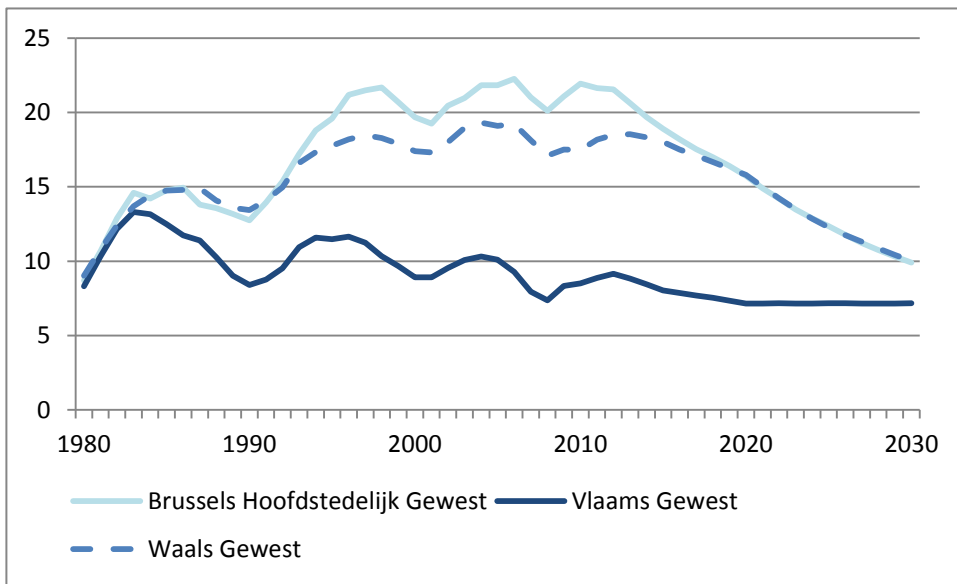
Figuur 6 Groeiverschillen ten opzichte van Vlaanderen (scenario B; in procentpunt)

Figuur 7 Werkgelegenheidsgraad (scenario B)

Figuur 8 Werkloosheidsgraad (scenario B)

Scenario Bbis

In scenario Bbis wordt de economische groei van het Brussels en het Waals Gewest van scenario B gecombineerd met de economische groei van Vlaanderen van scenario A. De nationale economische groei wordt in dit scenario dan ook groter dan die in scenario's A en B.

Tabel 6 Voornaamste resultaten¹¹ (scenario Bbis)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010- 2015	2016- 2020	2021- 2030	2030
							Gemid- delde	Gemid- delde	Gemid- delde	
BELGIE										
Bbp-volume	1,8	1,7	2,3	2,2	2,3	2,3	2,1	2,1	1,8	
Reële productiviteit per hoofd	1,6	1,6	1,7	1,0	1,1	1,2	1,4	1,3	1,5	
Binnenlandse werkgelegenheid	0,2	0,1	0,6	1,2	1,2	1,1	0,7	0,8	0,3	
Binnenlandse werkgelegenheid + Saldo grensarbeid	0,2	0,1	0,6	1,2	1,2	1,1	0,7	0,7	0,3	
Beroepsbevolking	0,4	0,6	0,9	0,9	0,7	0,6	0,7	0,3	0,0	
Werkgelegenheidsgraad (% bevolking 15-64 jaar)	63,4	63,1	63,3	63,9	64,4	64,9	63,8	66,0	68,2	69,3
Werkloosheidsgraad, FPB-concept	12,7	13,1	13,3	13,1	12,7	12,3	12,9	11,2	8,7	7,6
Reële loonkosten per hoofd	-1,2	0,8	1,1	1,2	1,3	1,3	0,8	1,3	1,5	
Nationale index consumptieprijzen	2,1	2,1	1,9	2,0	2,1	2,2	2,1	2,3	2,0	
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST										
Bbp-volume	1,7	1,7	2,1	2,0	2,3	2,1	2,0	2,2	1,9	
Reële productiviteit per hoofd	1,5	1,7	1,6	0,5	0,9	0,9	1,2	1,2	1,4	
Binnenlandse werkgelegenheid	0,2	-0,1	0,5	1,4	1,4	1,2	0,8	1,0	0,4	
Saldo grensarbeid	-296,8	-291,1	-289,6	-289,9	-289,8	-289,7	-291,1	-290,6	-284,6	-276,8
Werkende beroepsbevolking	0,6	1,3	1,2	2,2	2,2	1,9	1,6	1,5	0,9	
Beroepsbevolking	1,8	0,9	1,1	1,1	1,0	0,9	1,1	0,7	0,2	
Werkgelegenheidsgraad (% bevolking 15-64 jaar)	56,9	57,0	57,0	57,7	58,4	58,9	57,6	60,2	63,3	65,7
Werkloosheidsgraad, FPB-concept	21,9	21,6	21,5	20,6	19,7	18,9	20,7	16,9	11,5	8,7
Reële loonkosten per hoofd	-1,1	0,6	1,0	1,1	1,4	1,4	0,7	1,2	1,4	
VLAAMS GEWEST										
Bbp-volume	1,9	1,9	2,4	2,4	2,4	2,3	2,2	2,0	1,7	
Reële productiviteit per hoofd	1,7	1,7	1,8	1,1	1,2	1,2	1,5	1,4	1,6	
Binnenlandse werkgelegenheid	0,3	0,2	0,6	1,2	1,2	1,1	0,8	0,6	0,2	
Saldo grensarbeid	175,1	172,2	170,4	169,0	167,1	164,5	169,7	159,7	132,0	105,8
Werkende beroepsbevolking	0,3	0,0	0,5	1,1	1,0	0,9	0,6	0,5	0,0	
Beroepsbevolking	0,4	0,4	0,8	0,7	0,6	0,5	0,6	0,2	0,0	
Werkgelegenheidsgraad (% bevolking 15-64 jaar)	67,7	67,5	67,7	68,3	68,9	69,4	68,2	70,4	72,1	72,8
Werkloosheidsgraad, FPB-concept	8,5	8,9	9,2	8,8	8,5	8,0	8,6	7,2	6,2	6,2
Reële loonkosten per hoofd	-1,2	0,8	1,1	1,3	1,3	1,4	0,8	1,4	1,6	
WAALS GEWEST										
Bbp-volume	1,7	1,5	2,3	2,0	2,1	2,1	2,0	2,2	1,9	
Reële productiviteit per hoofd	1,5	1,4	1,5	1,0	1,0	1,1	1,3	1,2	1,4	
Binnenlandse werkgelegenheid	0,2	0,1	0,8	1,0	1,1	1,0	0,7	0,9	0,4	
Saldo grensarbeid	121,7	118,9	119,2	120,9	122,7	125,1	121,4	130,9	152,7	171,0
Werkende beroepsbevolking	0,0	-0,1	0,7	1,0	1,1	1,1	0,6	1,0	0,6	
Beroepsbevolking	0,0	0,7	1,1	1,1	0,9	0,7	0,7	0,4	0,0	

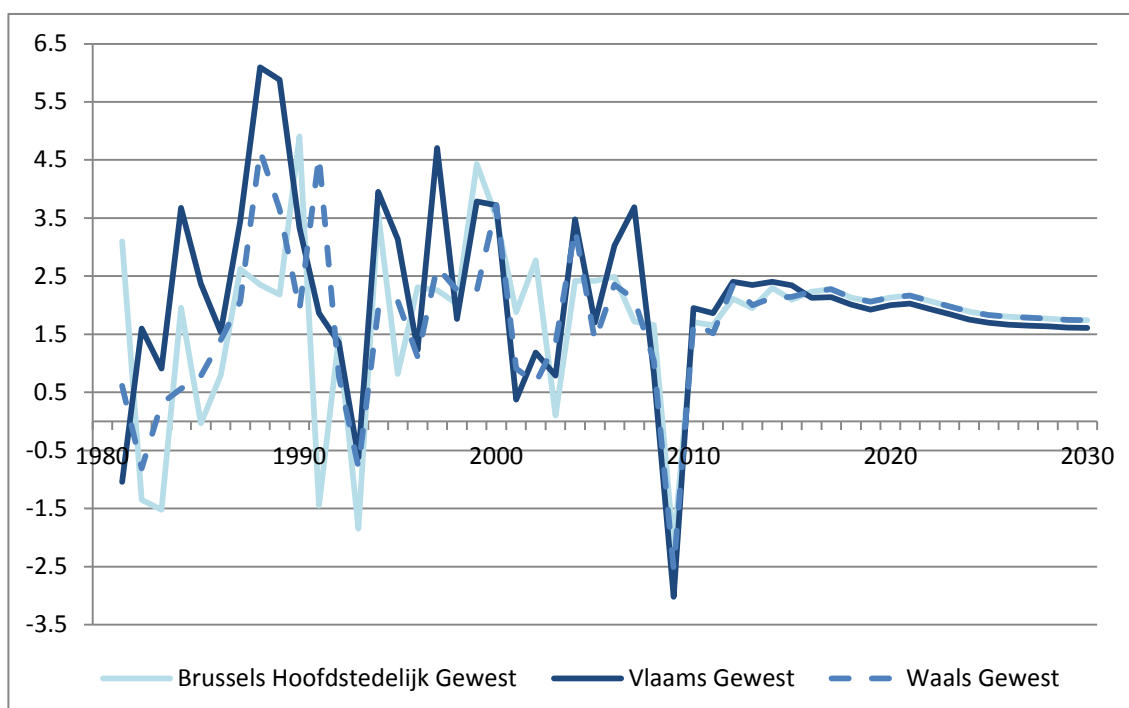
¹¹ Jaarlijkse of gemiddelde jaarlijkse groeivoeten in %, tenzij anders vermeld.

Werkgelegenheidsgraad (% bevolking 15-64 jaar)	57,7	57,4	57,6	58,0	58,5	59,0	58,0	60,3	63,1	64,7
Werkloosheidsgraad, FPB-concept	17,5	18,2	18,5	18,5	18,3	18,0	18,2	16,6	12,4	9,8
Reële loonkosten per hoofd	-1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2	0,8	1,2	1,4	

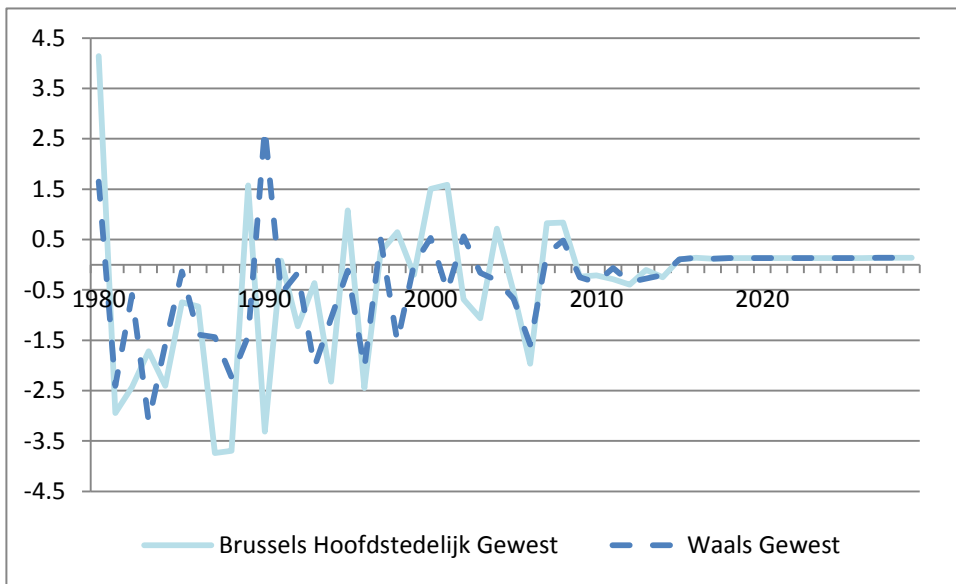
Bron:

- FPB, BISA, IWEPS, SVR, *Regionale economische vooruitzichten 2009-2015*, Brussel, juli 2010 – BFP, IBSA, IWEPS, SVR, *Perspectives économiques régionales 2009-2015*, Bruxelles, juillet 2010 (bijgewerkte versie onder de verantwoordelijkheid van het FPB).
- FPB, *Medium Term Outlook for the Belgian Economy 2010-2020*, gemaakt voor de «draft National Reform Programme» van België (bijgewerkte versie van het FPB, *Economische vooruitzichten 2010-2015 van mei 2010* en verlengd op basis van de *OECD Economic Outlook*, September 2010).
- Verlengingsscenario 2016-2030 van de «Regionale economische vooruitzichten 2010-2015» en de verlenging 2021-2030 van de «Medium term outlook for the Belgium Economy» onder de verantwoordelijkheid van het FPB

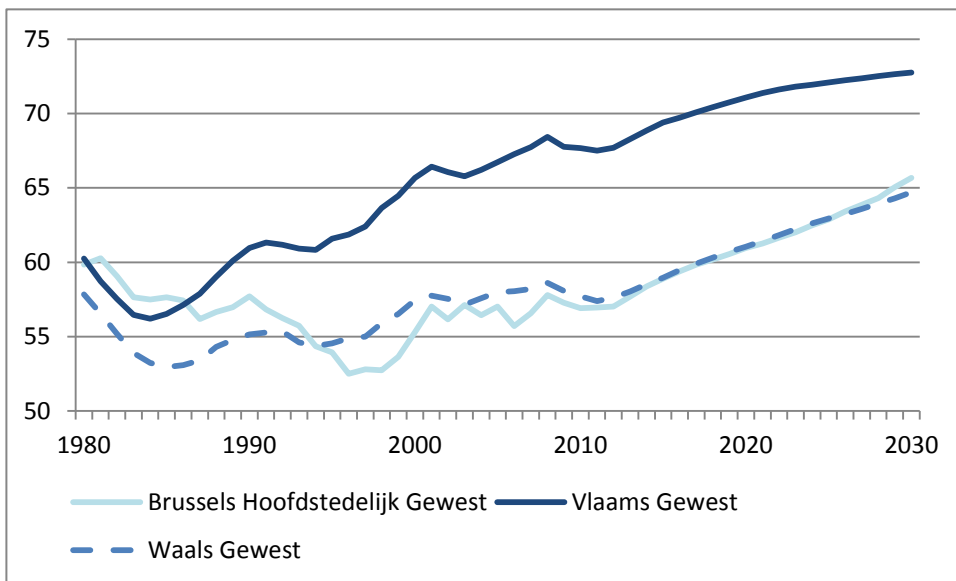
Figuur 9 bbb-groei (scenario Bbis; in %)

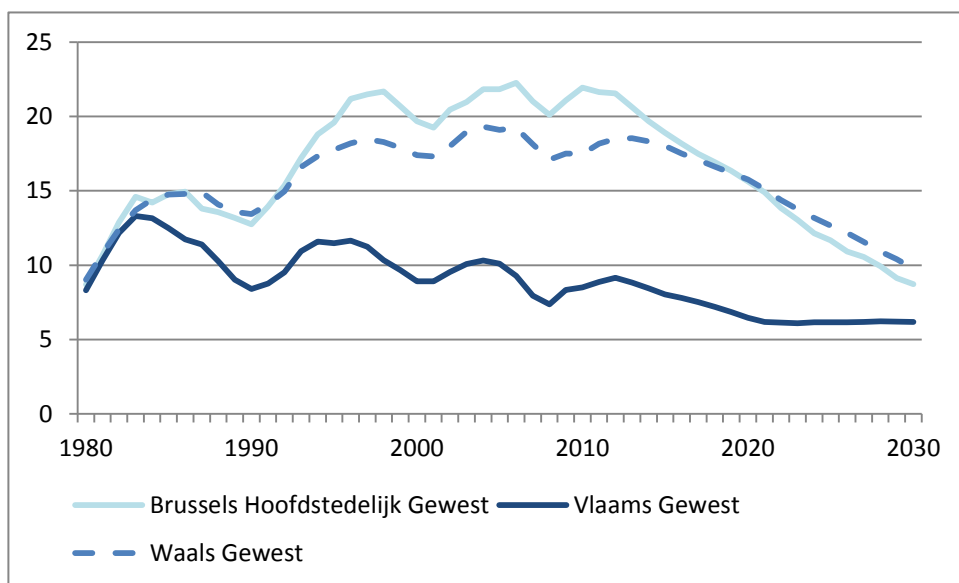
Figuur 10 Groeiverschillen ten opzichte van Vlaanderen (scenario Bbis; in procentpunt)

Figuur 11 Werkgelegenheidsgraad (scenario Bbis)

Figuur 12 Werkloosheidsgraad (scenario Bbis)

6. Scenario C

Dit scenario met een nationale economische groei die vertraagt vanaf 2016 veronderstelt een constante werkloosheidsgraad op nationaal niveau over de periode 2016-2030, in overeenstemming met het niveau van 2016 in scenario's A en B (12% van de beroepsbevolking). Verder volgen de verschillen tussen nationale en regionale groeivoeten de middellangetermijntendens uit de HERMREG-benadering, zoals in scenario A.

Tabel 7 Voornaamste resultaten¹² (scenario B)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010- 2015	2016- 2020	2021- 2030	2030
							Gemidde Ide	Gemidde Ide	Gemidde Ide	
BELGIE										
Bbp-volume	1,8	1,7	2,3	2,2	2,3	2,3	2,1	1,6	1,4	
Reële productiviteit per hoofd	1,6	1,6	1,7	1,0	1,1	1,2	1,4	1,2	1,5	
Binnenlandse werkgelegenheid	0,2	0,1	0,6	1,2	1,2	1,1	0,7	0,4	-0,1	
Binnenlandse werkgelegenheid + Saldo grensarbeid	0,2	0,1	0,6	1,2	1,2	1,1	0,7	0,4	-0,1	
Beroepsbevolking	0,4	0,6	0,9	0,9	0,7	0,6	0,7	0,3	-0,1	
Werkgelegenheidsgraad (% bevolking 15-64 jaar)	63,4	63,1	63,3	63,9	64,4	64,9	63,8	65,4	65,3	65,3
Werkloosheidsgraad, FPB-concept	12,7	13,1	13,3	13,1	12,7	12,3	12,9	12,0	12,0	12,0
Reële loonkosten per hoofd	-1,2	0,8	1,1	1,2	1,3	1,3	0,8	1,3	1,5	
Nationale index consumptieprijzen	2,1	2,1	1,9	2,0	2,1	2,2	2,1	2,0	1,8	
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST										
Bbp-volume	1,7	1,7	2,1	2,0	2,3	2,1	2,0	1,5	1,3	
Reële productiviteit per hoofd	1,5	1,7	1,6	0,5	0,9	0,9	1,2	1,1	1,4	
Binnenlandse werkgelegenheid	0,2	-0,1	0,5	1,4	1,4	1,2	0,8	0,5	-0,1	
Saldo grensarbeid	-296,8	-291,1	-289,6	-289,9	-289,8	-289,7	-291,1	-290,6	-284,6	-276,8
Werkende beroepsbevolking	0,6	1,3	1,2	2,2	2,2	1,9	1,6	0,7	0,1	
Beroepsbevolking	1,8	0,9	1,1	1,1	1,0	0,9	1,1	0,7	0,1	
Werkgelegenheidsgraad (% bevolking 15-64 jaar)	56,9	57,0	57,0	57,7	58,4	58,9	57,6	58,8	57,6	57,9
Werkloosheidsgraad, FPB-concept	21,9	21,6	21,5	20,6	19,7	18,9	20,7	18,9	19,7	19,5
Reële loonkosten per hoofd	-1,1	0,6	1,0	1,1	1,4	1,4	0,7	1,1	1,4	
VLAAMS GEWEST										
Bbp-volume	1,9	1,9	2,4	2,4	2,4	2,3	2,2	1,7	1,4	
Reële productiviteit per hoofd	1,7	1,7	1,8	1,1	1,2	1,2	1,5	1,3	1,5	
Binnenlandse werkgelegenheid	0,3	0,2	0,6	1,2	1,2	1,1	0,8	0,4	-0,1	
Saldo grensarbeid	175,1	172,2	170,4	169,0	167,1	164,5	169,7	159,7	132,0	105,8
Werkende beroepsbevolking	0,3	0,0	0,5	1,1	1,0	0,9	0,6	0,3	-0,3	
Beroepsbevolking	0,4	0,4	0,8	0,7	0,6	0,5	0,6	0,2	-0,3	
Werkgelegenheidsgraad (% bevolking 15-64 jaar)	67,7	67,5	67,7	68,3	68,9	69,4	68,2	70,1	70,1	69,8
Werkloosheidsgraad, FPB-concept	8,5	8,9	9,2	8,8	8,5	8,0	8,6	7,6	7,5	7,5
Reële loonkosten per hoofd	-1,2	0,8	1,1	1,3	1,3	1,4	0,8	1,3	1,6	
WAALS GEWEST										
Bbp-volume	1,7	1,5	2,3	2,0	2,1	2,1	2,0	1,5	1,3	
Reële productiviteit per hoofd	1,5	1,4	1,5	1,0	1,0	1,1	1,3	1,2	1,4	
Binnenlandse werkgelegenheid	0,2	0,1	0,8	1,0	1,1	1,0	0,7	0,4	-0,1	
Saldo grensarbeid	121,7	118,9	119,2	120,9	122,7	125,1	121,4	130,9	152,7	171,0
Werkende beroepsbevolking	0,0	-0,1	0,7	1,0	1,1	1,1	0,6	0,5	0,2	
Beroepsbevolking	0,0	0,7	1,1	1,1	0,9	0,7	0,7	0,4	0,1	

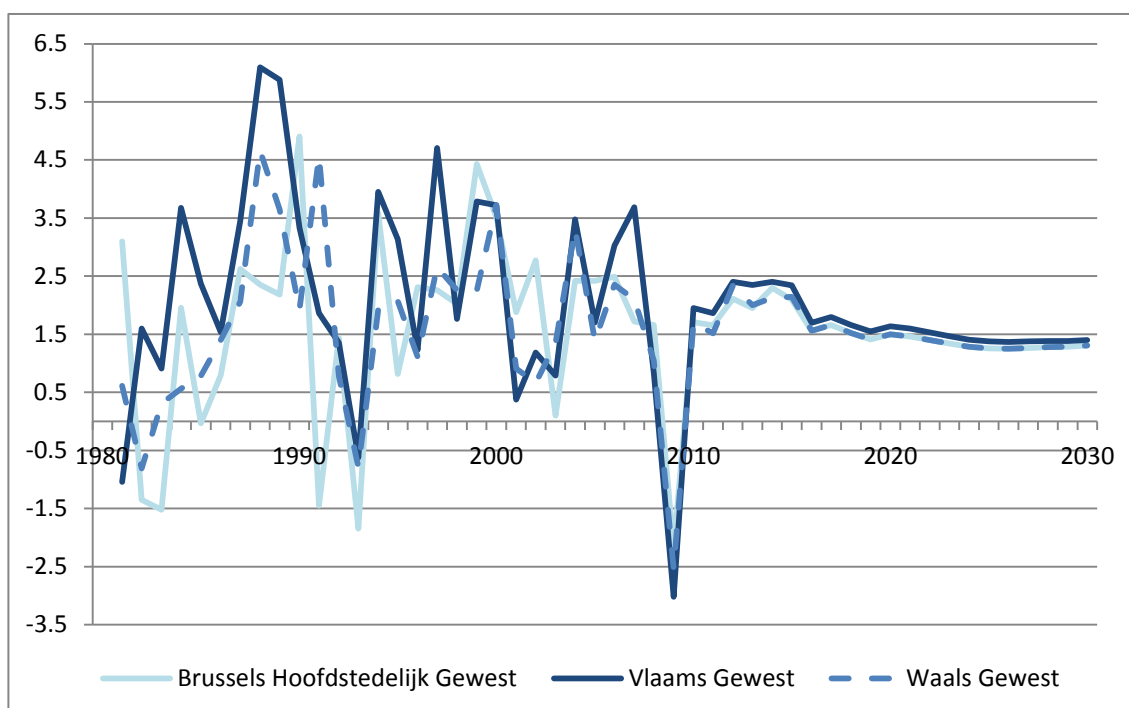
¹² Jaarlijkse of gemiddelde jaarlijkse groeivoeten in %, tenzij anders vermeld.

Werkgelegenheidsgraad (% bevolking 15-64 jaar)	57,7	57,4	57,6	58,0	58,5	59,0	58,0	59,5	59,8	60,1
Werkloosheidsgraad, FPB-concept	17,5	18,2	18,5	18,5	18,3	18,0	18,2	17,8	17,5	17,3
Reële loonkosten per hoofd	-1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2	0,8	1,3	1,4	

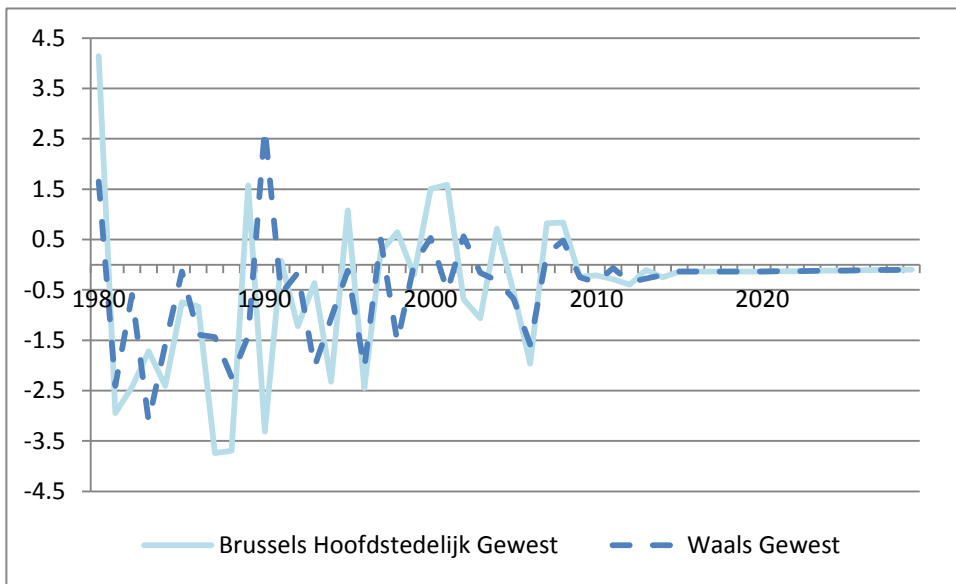
Bron:

- FPB, BISA, IWEPS, SVR, *Regionale economische vooruitzichten 2009-2015*, Brussel, juli 2010 – BFP, IBSA, IWEPS, SVR, *Perspectives économiques régionales 2009-2015*, Bruxelles, juillet 2010 (bijgewerkte versie onder de verantwoordelijkheid van het FPB).
- FPB, *Medium Term Outlook for the Belgian Economy 2010-2020*, gemaakt voor de «draft National Reform Programme» van België (bijgewerkte versie van het FPB, *Economische vooruitzichten 2010-2015 van mei 2010* en verlengd op basis van de *OECD Economic Outlook*, September 2010).
- Verlengingsscenario 2016-2030 van de «*Regionale economische vooruitzichten 2010-2015*» en de verlenging 2021-2030 van de «*Medium term outlook for the Belgium Economy*» onder de verantwoordelijkheid van het FPB

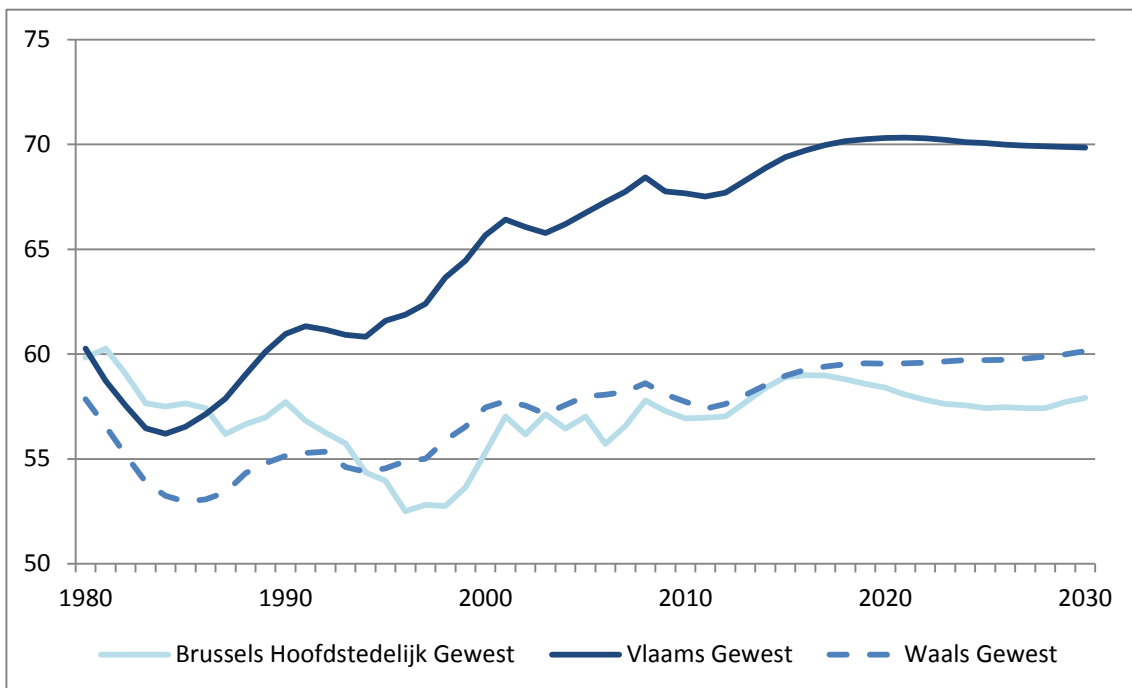
Figuur 13 bbb-groei (scenario C; in %)

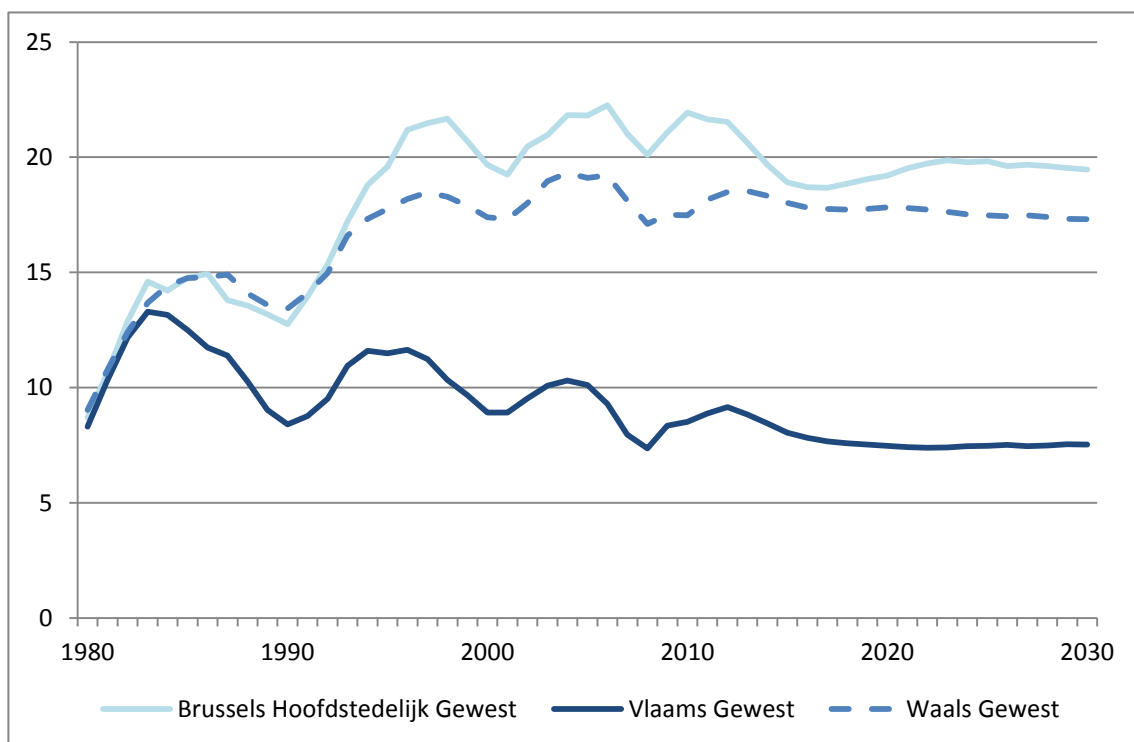
Figuur 14 Groeiverschillen ten opzichte van Vlaanderen (scenario C; in procentpunt)

Figuur 15 Werkgelegenheidsgraad (scenario C)

Figuur 16 Werkloosheidsgraad (scenario C)

Bijlage 1

Het meten van de werkloosheid: twee statistische concepten

De werkloosheid, of een andere socio-economische categorie, kan worden gemeten op basis van twee verschillende statistische concepten: het administratief concept en het concept "enquête".

Het concept "enquête" berust op een steekproef van de bevolking. Het betreft de "Enquête naar de arbeidskrachten" (EAK), uitgevoerd door de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie en bezorgd aan Eurostat, dat het methodologisch kader ervan bepaalt. Het onder-brengen van een individu in een socio-economische categorie gebeurt aan de hand van een individueel interview. In het geval van werkloosheid wordt de hoedanigheid van werkloze erkend op basis van de beschikbaarheid op de arbeidsmarkt en de actieve zoektocht naar werk. Deze statistische bron is momenteel waarschijnlijk het meest geschikt om internationale vergelijkingen te maken.

Het administratief concept is gebaseerd op de volledige bevolking aangezien het uitgaat van de personen die ingeschreven zijn in de databanken van de sociale parastatalen of FOD's. Wat de werklozen betreft, omvat dit concept het geheel van personen die als werkzoekende zijn ingeschreven bij de gewestelijke instellingen voor arbeidsbemiddeling, alsook de oudere, niet-werkzoekende werklozen. Het exhaustief karakter van de administratieve gegevens maakt het mogelijk om bepaalde kenmerken uitvoerig te analyseren en vormt een geschikte basis voor de simulatie van de middellange- en langetermijnevolutie van de sociale uitgaven en van de arbeidsreserve.

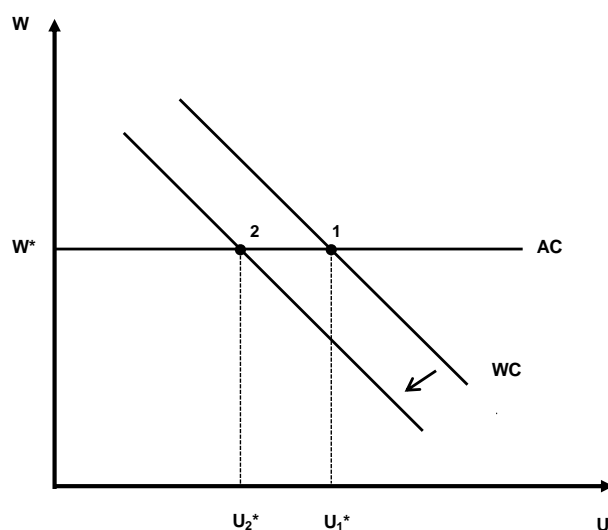
De verschillen tussen de twee concepten kunnen groot zijn. Zo bedraagt de werkloosheidsgraad in 2009 volgens het administratief concept 12,5 %, tegenover amper 8 % volgens het concept "enquête".

Source : HGF, SCvV, Jaarlijks verslag, Brussel, juni 2010, blz 18

Convergentie van de evenwichtswerkloosheidsgraad naar zijn structureel langetermijnniveau

Het model S3BE¹³ van het FBP werd opgebouwd rond een CES-productiefunctie met twee factoren dat doorgaans de arbeidsmarkt in de economie weerspiegelt. De onderlinge vergelijking van het loonaandeel dat afkomstig is van de winstmaximalisatie in monopolistische concurrentie en het aandeel dat voortvloeit uit het loononderhandelingsproces maakt het mogelijk om de formule voor evenwichtswerkloosheidsgraad af te leiden. Die is afhankelijk van de loonwig (met inbegrip van de ruilvoet), de winstmarge en de reële kapitaalkosten. Dat evenwicht kan voorgesteld worden aan de hand van onderstaand schema. De looncurve WC ("wage curve") is afgeleid van de loonvergelijking en beschrijft een negatieve relatie tussen de werkloosheidsgraad U en het reële loon W , wat duidt op de afbrokkeling van het onderhandelingsvermogen van de vakbonden veroorzaakt door een stijging van de werkloosheid. De AC-curve ("ability-to-pay-curve") definieert het niveau van het reële loon dat de bedrijven bereid zijn te betalen om de gewenste winstmarge te behalen. Die curve is onafhankelijk van de werkloosheidsgraad. Het snijpunt van beide curves vertegenwoordigt het evenwicht (punt 1).

Schema 1: Effect van een waardedaling van de constante in de loonvergelijking

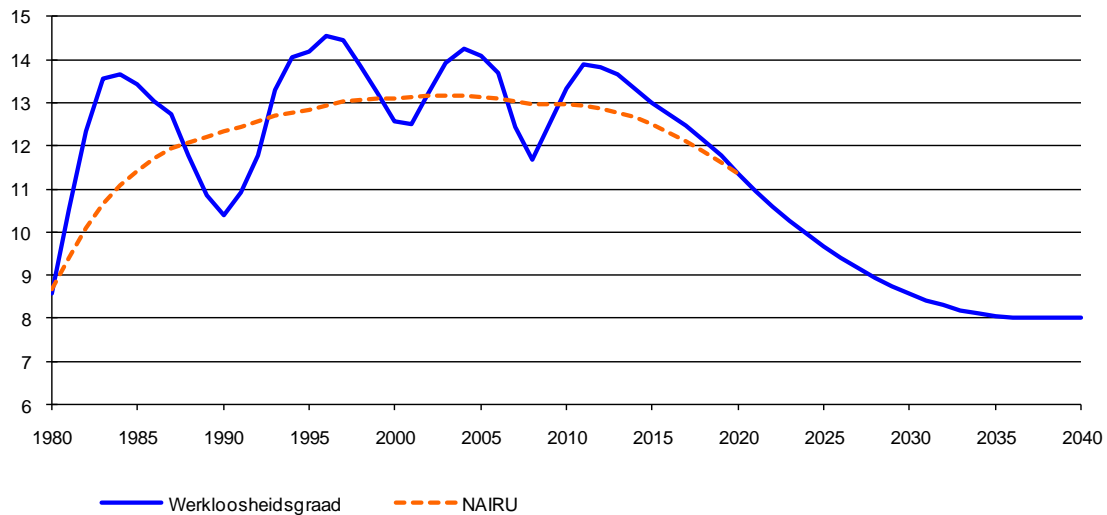

De econometrische schatting van de loonvergelijking toont duidelijk dat er slechts een stabiele relatie bestaat tussen het reële loon, de productiviteit, de loonwig en de werkloosheidsgraad indien vanaf begin jaren '90 een daling van de regressieconstante wordt toegestaan. Die constante omvat alles wat niet door de andere voornoemde exogene variabelen werd uitgelegd en kan dus beschouwd worden als een variabele die de evolutie van de doeltreffendheid, in ruime zin, van de werking van de arbeidsmarkt meet. De daling van die constante kan geïnterpreteerd worden als een lagere druk van de werkloosheidsgraad op het loon in de loop der jaren. Op de grafiek veronderstelt de daling van de constante een verschuiving van de WC-curve naar links en dus een teruggang – bij overigens gelijkblijvende omstandigheden – van de evenwichtswerkloosheidsgraad (punt 2).

¹³ Lebrun I., "S3BE: un modèle macroéconomique de long terme pour l'économie belge", Federaal Planbureau, Working Paper 3-09, april 2009.

Op basis van een raming van de neerwaartse trend van de regressieconstante die sinds 1992 waargenomen werd en zich in de "Economische vooruitzichten 2010-2015" van het Federaal Planbureau voortzet, voorziet het langetermijnsscenario een zeer geleidelijke vertraging van die daling en een stabilisering van de constante tegen 2037. Onderstaande figuur toont onder die voorwaarden de historische evolutie en de evolutie in projectie voor de werkloosheidsgraad en de NAIRU, de werkloosheidsgraad die de inflatie stabiliseert¹⁴.

Figuur 1: Werkloosheidsgraad en NAIRU
(in % van de beroepsbevolking)

Tegen het jaar 2020 wordt de werkloosheid verondersteld zich volledig te hebben aangepast aan alle voorgaande schokken en is de cyclische component van de werkloosheid verdwenen. Vanaf dat moment is de werkloosheidsgraad, zoals geprojecteerd door het S3BE-model, in evenwicht¹⁵ en wordt hij enkel gestuurd door de institutionele eigenschappen van de arbeidsmarkt die in onze benadering samengevat worden door de trend van de constante in de loonvergelijking. De werkloosheidsgraad zou blijven dalen tot hij in 2037 uitkomt op 8 %, het geraamde structureel niveau op lange termijn.

Source : HGF, SCvV, *Jaarlijks verslag*, Brussel, juni 2010, blz 20 en 21.

¹⁴ Voor een uitgebreide bespreking van de verschillende concepten van de NAIRU volgens de gekozen horizon en van de manier waarop die geraamd worden, zie: Richardson P. et. al., "The Concept, Policy Use and Measurement of Structural Unemployment: estimating a time varying NAIRU in OECD Countries", OECD Economics Department Working Paper No. 250, juni 2000.

¹⁵ Dat veronderstelt in het bijzonder dat de evolutie van het reëel loon overeenstemt met de groei van de arbeidsproductiviteit.